

λύπης. Ἡ ταραχή ἐκ τῆς ὁποίας ἡ κυρία Βλαντίλλ δὲν ἠδύνατο νὰ συνέλθῃ, ἡ διαφορὰ τῆς ἐνδυμασίας μου, ἡ πολυτέλεια αὕτη τὴν ὁποίαν ἡ περιουσία μου μοὶ ἐπιτρέπει νὰ ἔχω, ὅλα τέλος τὴν ἐμπόδιζον νὰ μ' ἀναγνωρίσῃ. Ἔθεσε μεταξύ τῶν χειρῶν μου τὴν ἐπιστολὴν ἣν εἶχε λάβει ἐκ Βέρνης, ἐγὼ δὲ προσποιηθεὶς ὅτι ἀνέγνωσα αὐτὴν, τῇ εἶπον· Μάλιστα, κυρία, ἐγὼ εἶμαι ὅστις τολμῶ νὰ σὰς προσφέρω ἐν ἄσυλον. Ἡ οἰκία μου, ἡ περιουσία μου, ἡ ζωὴ μου καὶ πᾶν ὅ,τι κατέχω σὰς ἀνήκουσιν· ὑπεσχέθην νὰ προσφέρω εἰς ὑμᾶς ὅλας τὰς περιποιήσεις καὶ τὸ σέβας τὰ ὁποῖα υἱὸς προσφέρει εἰς τὴν φιλοστοργωτέραν τῶν μητέρων, καὶ θὰ κρατήσω τὸν λόγον μου, ἀφοῦ μάλιστα καὶ ἡ δεσποσύνη θυγάτηρ σὰς ἀπεποιήθη νὰ ἐνώσῃ τὴν τύχην της πρὸς ἐκείνην τοῦ πτωχοῦ Τῶμ... Εἰς τὸ ὄνομα τοῦτο ἐρύθημα ζωηρὸν ἔβαψε τὰς παρειὰς τῆς Λαύρας, καὶ ὑψώσασα ἐπ' ἐμοῦ ἐκπεπληγμένους ὀφθαλμοὺς ἀνέκραξε· « Μέγιστε Θεέ! εἶναι ὁ Τῶμ, αὐτὸς ὁ ἴδιος Τῶμ! » Ἡ ἐκπληξίς της, ἐκείνη τῆς κυρίας Βλαντίλλ καὶ αἱ παραφοραί τῆς χαρᾶς μου δὲν δύνανται νὰ περιγραφῶσι, καὶ νομίζω προτιμότερον ν' ἀφήσω εἰς τὴν εὐαισθησίαν σας, ἀγαπητοί μου φίλοι, νὰ μαντεύσῃτε τὴν εὐτυχίαν μου, παρὰ νὰ προσπαθῶσω ματαίως διὰ χρωμάτων νὰ σὰς ζωγραφῶσω τὰ αἰσθημάτα, τὰ ὁποῖα οὐδεμίαν γλῶσσαν δύνανται νὰ ἐκφράσῃ.

Ἡμέρας τινὰς μετὰ τὴν ἀφίξιν των εἰς Λονδίνον, ἡ Λαύρα ἐγένετο κυρία Βεντῶρθ. Πρὸ τριῶν ἐτῶν εἶμαι ὁ εὐτυχέστερος τῶν συζύγων, τὰ τρυφερώτερα καὶ τὰ ζωηρότερα τῶν αἰσθημάτων εἰσέδυσαν εἰς τὴν καρδίαν μου καὶ δὲν θὰ ἐξέλθωσι ποτέ. Δύο τέκνα εἶναι ὁ καρπὸς τόσον προσφιλοῦς συμνώσεως καὶ σκέπτομαι διὰ τὴν μέλλουσαν εὐτυχίαν των σχέδια τὰ ὁποῖα θέλω νὰ πραγματοποιήσω. Ἡ ζωὴ μου κατέχεται ὑπὸ ἐλπίδων, τὰ πάντα μοὶ προσμειδιῶσιν εἰς τὴν φύσιν, καὶ χάρις εἰς τὸν σοφὸν ἱατρὸν Ἐλλιότ, εὐχαριστῶ καθ' ἡμέραν τὸν Θεόν, διότι μοὶ διεφύλαξεν ὑπαρξίν τῆς ὁποίας ἐκτιμῶ τόρα ὅλα τὰ θέλητρα....

Οἱ συνδαιτηγμένοι του ἤκουσαν μετὰ πολλῆς συγκινήσεως τὴν διήγησιν ταύτην καὶ ἐπειδὴ ἡγάπων τὸν κύριον Θωμᾶν Βεντῶρθ, ἔλαβον ἐνδιαφέρον εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν αἰσθημάτων του μᾶλλον ἢ εἰς ἐκείνην τῶν συμβάντων του. Αἱ ψυχαὶ των συνεκινήθησαν εἰς τὴν ἐξεκίνησιν τῶν νέων ἐντυπώσεων ἀνθρώπου, ὅστις παρασυρ-

θεὶς ὑπὸ τῆς ἀηδίας καὶ τῆς θλίψεως ἐπὶ τοῦ χείλους τοῦ τάφου καὶ μετοικισθεὶς ὡς νέον ἄνθρωπος ὑπὸ οὐρανὸν διαχυέστερον, καὶ εἰς γῆν γονιμωτέραν, ἐπανέρχεται βαθημηδὸν ἐκ τοῦ θανάτου πρὸς τὴν ζωὴν, καὶ ἐκ τῆς ἀπελπισίας εἰς τὴν εὐτυχίαν. Ἡ συνομιλία ἐμψυχούται, ὁ οἶνος διαχέεται εἰς μεγάλας δόσεις, καὶ αἱ προπόσεις ἀνταποκρίνονται εἰς τὰς προπόσεις. Ἐπὶ εἰς ὑγείαν τῆς Κυρίας Βεντῶρθ, τῆς Κυρίας Βλαντίλλ, τοῦ καλοῦ Τῶμ, ὅλων τῶν κοιτῶν τοῦ Λωτερβρόουνου, καὶ πρὸ πάντων εἰς ὑγείαν τοῦ δόκτορος Ἐλλιοτ. Ὁ περίφημος ἱατρὸς παρὼν εἰς τὴν τελετὴν ταύτην, τῆς ὁποίας ἦτον ὁ ἥρωας, ἀνταπεκρίνετο μὲ τόσῃ χάριν εἰς ὅλας τὰς προπόσεις τῶν συμποτῶν, ὥστε, λέγουσιν, ὅτι τὴν ἐπαύριον δὲν ἦτον εἰς κατὰστασιν νὰ ἐπισκεφθῇ τοὺς ἀσθενεῖς του.

Ἐκ τοῦ γαλλικοῦ.

Τ Ε Λ Ο Σ.

Κ. ΜΠΑΜΠΑΣ.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΟΛΙΒΙΕΡΟΣ ΚΡΟΝΒΕΛ.

Ὁ ἑκτακτος οὗτος ἀνὴρ, εἰς ὃν ἀπέκειτο διὰ τῆς μεγαλοφυΐας του νὰ ἀνατρέψῃ θρόνον καὶ ὑποδουλώσῃ τὴν πατρίδα του, γενόμενος τύραννος ἄνευ σκήπτρου, καὶ βασιλεὺς ἄνευ στέμματος, ἐγεννήθη τῇ 25 Ἀπριλίου 1599. Πρωίμως δ' ἐδῆλου χαρὰ τῆς ἀδάμαστον καὶ γόνιμον φαντασίαν, διαθέτουσαν αὐτὸν πρὸς τὸν θρησκευτικὸν ἐνθουσιασμόν, ὅστις βραδύτερον μετετράπη εἰς ἀπὴν ἡ φαντασίαν· νεώτατος δ' ἔτι ὢν εἶχε τοσαύτην περὶ τοῦ μέλλοντός του πεποίθησιν, ὥστε προκατελήφθη ἀπὸ πρόληψιν ὅτι γυναικὸς φάσμα ὤφθη αὐτῷ, ἀγγέλλον τὴν ἐν τοῖς πρώτοις τοῦ βασιλείου μέλλουσαν θέσιν του. Μετὰ τριάκοντα δ' ἔτη ἐπείσθη ὅτι ἡ ὀπτασία αὕτη τῆς ἐξαφθείσης φαντασίας του ἦτο Θεοῦ ἀποκάλυψις. Ἐξελθὼν τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Κανταβριγίας δὲν ἐνησχολήθη εἰς τὴν σπουδὴν τῶν νόμων, ἀλλ' ἀμέσως ἐξώκειλεν εἰς βίον ταραχῶν καὶ καταχρήσεων, ἐνεκα τῶν ὁποίων ἐν βραχείᾳ χρόνῳ κατηνάλωσε τὴν ὑπὸ τοῦ πατρὸς του ἀπολειφθεῖσαν μετρίαν περιουσίαν. Νυμφευθεὶς δὲ ἀκολούθως, μόλις τὸ 21 ἔτος τῆς ἡλικίας τυο ἄ-

γων, τοσούτον ἐρρόθμισε καὶ ἐκανόνισε τὴν διαγωγὴν του, ὥστε εὐκόλως πείθεται τις ὅτι αἱ πρῶται παρεκτροπαί του προήλθον μᾶλλον ἐκ πνευματικῆς ταραχῆς, εἰς ἐκτάκτους καὶ ἰσχυράς συγκινήσεις ὠθοῦσας αὐτόν, ἢ ἐκ φύσει κακῶν κλίσεων. Ακριβεστέραν δὲ τοῦ χαρακτῆρός του ἰδέαν λαμβάνομεν ἐκ τῆς μετὰ προθυμίας καὶ ζήσεως ὑπ' αὐτοῦ παραδοχῆς ὅλων τῶν ἀρχῶν τῆς νέας τῶν μεγαλοβρηνίων πρεσβυτεριανῶν αἰρέσεως, ἥς ἡ ἐπιβροῖα καθ' ἑκάστην ἠύζανε πρὸς ὀλεθρον τῆς Ἀγγλίας. Κατὰ τὸ 1628 ἐξελέχθη μέλος τοῦ τρίτου κοινοβουλίου τοῦ Καρόλου Α'. ἔνθα διεκρίθη διὰ τῶν κατὰ τοῦ παπισμοῦ ἀγορεύσεων του. Ἀφοῦ δὲ τὸ κοινοβούλιον τοῦτο διελύθη, ψευθεὶς τῶν περὶ εὐτυχίας ἐλπίδων του, ἀπεφάσισε ν' ἀπέλθῃ εἰς Ἀμερικὴν· ἀλλὰ κατὰ παράδοξον συγκυρίαν, ὁ Κάρολος, ἀπαγορεύσας τὰς μεταναστεύσεις, ἐμποδίζει ὡσαύτως ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ τὸν μέλλοντα διὰ τῆς ἐν αὐτῇ διαμονῆς του νὰ κατατομήσῃ αὐτὸν ἐπὶ τῆς λαίμητόμου. Ἐκ πόσον μικρᾶς αἰτίας ἐξήρτηνται αἱ τύχαι τῶν ἔθνων! Ἐκλεχθεὶς ἀκολούθως ὑπὸ τῆς ἀκαδημίας τῆς Κανταβριγίας μέλος τῆς ἄνω βουλῆς, εἰσέρχεται εἰς αὐτὴν ῥυπαρὸς καὶ βρακένδυτος· ἡ ἐπίπλαστος δ' αὕτη ἀτημέλεια καὶ ἡ φαινόμενη ἀπειροκαλία του προσεῖλκυσε τὴν προσοχὴν ὅλων ἐπὶ τοῦ ἀνδρός, ὅστις ἐμελλε νὰ διαλύσῃ τὸ κοινοβούλιον τοῦτο, οὐ ἤδη ἀπετέλει μέλος.

Συγκροτηθὲν κατόπιν νέον κοινοβούλιον ἀποκεφαλίζει τὸν βασιλέα, ἀνατρέπει τὸν θρόνον καὶ ἀναγορεύει τὸν Κρόμβελ προστάτην τῆς δημοκρατίας Ἀγγλίας, Σκωτίας καὶ Ἰρλανθίας· τὸν τίτλον τοῦτον οὐδόλως ἐξήλου ὁ νέος ἐκλεκτός, ὅστις ἄλλα ἤλπιζε μετὰ τὸν θάνατον Καρόλου τοῦ Α'. Δὲν ἐτόλμησεν ὁμοῦς ν' ἀναλάβῃ τὸν τίτλον τοῦ βασιλέως καὶ ἀναφέρουσιν ὅτι ἐταλάντευτο καὶ ὅτε μάλιστα τῷ προσηνέχθῃ. Συνεβουλεύθη δὲ πρὸς τοῦτο τὸν Βιτελώκ, ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων τῆς ἐποχῆς τοῦ ἀνδρα, ὅστις καθὼς βασιλικὸς καὶ ἀφωσιωμένος εἰς τὸ ἔθνος του, πεπεισμένος δὲ ὅτι οὐδὲν σταθερὸν μετὰ τὴν παραγνώρισιν τῶν ἀρχῶν τῆς τάξεως καὶ ασφαλείας, τῷ συνεβούλευσε νὰ καλέσῃ εἰς τὸν θρόνον τὸν υἱὸν τοῦ Καρόλου, ἀφοῦ πρότερον θέσῃ συμφώνως μετὰ τὸ ἔθνος τὰς ὁροὺς τῆς βασιλείας. Ὁ Κρόμβελ οὐδεμίαν ἀπάντησιν ἔδωκε καὶ ἔκτοτε οὔτε εὐνοίαν εἶχεν οὔτε ἐμπιστοσύνην πρὸς τὸν ἀδιάφθορον καὶ πιστὸν αὐτὸν σύμβουλον. Λέγουσι προσέτι ὅτι παρακινούμενος ὑπὸ τῆς συζύγου του νὰ

δεχθῇ τὰς γενομένας αὐτῷ ὑποσχέσεις ἐν ὀνόματι Καρόλου τοῦ Β'. τῇ ἀπεκρίθη· «εἰσαι τρελλή»· «ἐὰν ὁ Κάρολος Στουάρτης μοὶ συγχωρήσῃ ὅσα»· «κατὰ τοῦ πατρός του καὶ κατ' αὐτοῦ ἐπραξά, θὰ ἦναι ἀνάξιος νὰ φέρῃ τὸ στέμμα, τὸ ὁποῖον θὰ τῷ παραχωρήσω.» Ὡς πρὸς τοῦτο ὁμοῦς παχυλῶς ἠπατάτο, καθότι διὰ τῆς λήθης τῶν ὕδρεων καὶ τῆς τηρήσεως τῶν ὑποσχέσεων καθίσταται βασιλεὺς ἄξιος στέμματος. Καθὼς δ' ἐν τῷ κοινοβουλίῳ ἐγίνωσκε νὰ ἐξασκῇ τὴν ἐπιβροχήν του, δι' ἧς ἐγένετο κύριος τῆς τύχης τῆς Ἀγγλίας, οὕτω καὶ ἐν τῷ ἐμφυλίῳ πολέμῳ, εἰς δὲν ἔλαβεν ἐνεργητικὸν μέρος· καὶ μολοντί ἐλάβετο τοῦ ξίφους εἰς ἡλικίαν τεσσαράκοντα καὶ δύο ἐτῶν, ἀνέπτυσεν ὁμοῦς ὅλας τὰς ἀρετὰς ἐξόχου ἀρχηγοῦ. Τεθεὶς ἐπὶ κεφαλῇς τοῦ στρατοῦ, μετεχειρίσθη ἀμέσως αὐτὸν πρὸς διάλυσιν τοῦ κοινοβουλίου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐνεφανίσθη οὐχὶ ὡς ὁ Λουδοβίκος ΙΔ'. μετὰ μᾶστιγα ἀνὰ χεῖρας, ἀλλὰ περιτοχούμενος ἀπὸ στρατόν, δι' οὗ ἐδίωξε τοὺς βουλευτὰς καὶ διέταξε νὰ κλεισθῶσιν αἱ θύραι. Μετὰ ἕνα καὶ ἡμισυν αἰῶνα ὁ Ναπολεὼν ἐμιμήθη αὐτὸν τῇ 18 Βρουμαίρου. Τοῦ λοιποῦ ὁ Κρόμβελ ἐβασίλευσεν ὑπὸ τὸν τίτλον τοῦ προστάτου.

Ἐγκαταστήσας δὲ τὴν ἀρχὴν εἰς Βιτ-Χάλ, εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν βασιλέων τῆς Ἀγγλίας, κατὰ τὸν τίτλον τὴν πορφύραν καὶ τὸ σκῆπτρον μόνον ἀπελείπετο τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας. Ἀπεδείχθη δὲ μᾶλλον συνετὸς ὅτε ἐκυβέρνηα, ἢ ὅτε κατέλαβε τὴν ὑπερτάτην ἀρχὴν, τακτοποιήσας τὰ οἰκονομικὰ, καὶ ἀποκαταστήσας τὴν τάξιν εἰς τὸν στρατόν· ἐξησφάλισε τὰ δημόσια ἔργα καὶ κατήρτισε δικαστήρια ἐκ τῶν μᾶλλον ἀδιαφθόρων καὶ σοφῶν νομομαθῶν· ἀδιαφορῶν δὲ πρὸς τὰς πολιτικὰς δοξασίας τὰς ὁποίας πρότερον ἐδόξαζεν, ἐξέλεγε μετὰ θάρρους τοὺς ἱκανοὺς οὐδένα πτοούμενος. Ἐμφυχώσας παντὶ σθένει, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν, καὶ ἀναπτύξας ἂν καὶ περιβόητος ἐπὶ θρησκευτικῷ φανατισμῷ, ὡς πρὸς τὴν θρησκείαν ἀρχὰς πολιτικὰς πλήρεις φρονήσεως καὶ μετριοπαθείας, ὅπερ δυσκόλως ἤθελε τις πιστεύσει, ἐὰν δὲν ἐβεβαιούτο ὑπὸ τῶν ἱστορικῶν. Κατέστησε δὲ γνωστὴν τὴν ἰσχύν του εἰς ὅλον τὸν ἔξω κόσμον καὶ σεβαστὴν τὴν σημαίαν τοῦ ἔθνους του· ἐνίκησε τοὺς Ὀλλανδοὺς κατὰ θάλασσαν, συνῆψε συμμαχίαν μετὰ τὸν Μαζαρίνον καὶ ἐν τάχει ὕψωσε τὴν Ἀγγλίαν εἰς ἀνωτάτην περιωπὴν.

Ἀλλ' ὁ ἐξόχος οὗτος ἀνὴρ ὁ τοσαύτην ἰσχὺν

καὶ δόξαν προσκτησάμενος, ὃν ἡ τύχη δαψιλῶς περιέβαλε δι' ὅλων τῶν δώρων της, ὀλίγον ὑπῆρξεν εὐτυχῆς, διότι ἡ ἀνύψωσίς του τῷ διήγειρεν ἀπείρους ἐχθροὺς καὶ ἡ μάχαιρα τῶν κατασκοπῶν ἐπέκειτο καθ' ἐκάστην ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του ὥστε αὐτὸς ὁ τὴν Εὐρώπην συνταράττων μόλις ἐτόλμα νὰ ἐξέλθῃ τοῦ μεγάρου του, φορῶν θώρακα, ὥπλισμένος καὶ φρουρούμενος. Πυρετὸς δὲ βραδὺς ἀλλὰ κακοήθης, κακὸν ἀνιάτον προσελθὼν ἐκ σφοδρῶν συγκινήσεων καὶ ἀγωνίας, ἐπῆνεγκε τὸν θάνατόν του τῇ 13 Σεπτεμβρίου 1658, ἐν ἡλικίᾳ 59 ἐτῶν. Λαμπρὰ κηδεῖα τῷ ἐγένετο καὶ ὅλαι αἱ αὐλαὶ τῆς Εὐρώπης ἐπένθησαν, ὥστε αὐτὸς μὴ ὦν βασιλεὺς ἀπῆλause καὶ ζῶν καὶ μετὰ θάνατον ὅλων τῶν βασιλικῶν τιμῶν· ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον, ὅπου τὸ πᾶν ἀπολήγει, ἐδέδοτο αὐτῷ τῷ ἀνατρέψαντι θρόνον, νὰ ἀναφανῇ καὶ πάλιν ἐπὶ τῆς σκηνῆς· ἀντὶ δὲ τοῦ πνεύματός του τὸ σῶμά του ἐπέσυρε τὸν θαυμασμόν. Διηγοῦνται δηλονότι ὅτι αἰσθανόμενος τὸ τέρμα του ἐγγίζον, προσεκάλεσε περὶ αὐτὸν τοὺς πιστοτέρους φίλους του καὶ ἀναγγείλας αὐτοῖς τοῦτο, διακηρύττει συνάμα ὅτι ἡ δημοκρατία πίπτει μετ' αὐτοῦ καὶ ἡ τελευταία πνοή του εἶναι τὸ σημεῖον τῆς ἐπανόδου τοῦ Β'. Καρόλου· «γνωρίζω τοὺς Στουάρτας, εἶπε, θὰ ἐκδικηθῶσιν ἐπὶ τῆς κόνεώς μου· εἰς ὑμᾶς ἀναθέτω νὰ τὴν ἀποκρύψῃτε ἐκ τῆς λύσης τῶν» καὶ διὰ τῆς ἀκλονήτου ἀταραξίας του ἔδωκε μυστικὰς τινὰς ὁδηγίας, τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὁποίων ἀνέλαβεν ὁ ταγματάρχης Βαρκστεὰδ γηραιὸς στρατιώτης, ἀκάθεκτος καθαριστὴς καὶ ἐνθερμος φατριαστής. Ἐνῷ δὲ ὁ λαὸς τοῦ Λονδίνου συνωθεῖτο περὶ τῆς μεγαλοπρεποῦς συνοδείας, ἥτις ἡγεῖτο καὶ εἶπετο φερέτρου ἄνευ πτώματος, ὄχημα συνοδευόμενον ἐκ τεσσάρων ἀνδρῶν ἐξήρχετο τοῦ Λονδίνου κομίζον τὸ λείψανον τοῦ Κρόμβελ πρὸς τὸ πεδῖον τῆς Νασεβῆς, ὅπου τὸ στράτευμα τῶν καθαριστῶν ἐνίκησε τὴν ἀποφασιστικωτέραν τῶν νικῶν. Ὁ Βαρκστεὰδ καὶ οἱ υἱοὶ του οἱ κομίζοντες τὴν πολύτιμον αὐτὴν παρκαταθήκην, ἔσκαψαν ἐν μέσῳ τῆς νυκτὸς τάφον, καὶ ἀφοῦ ἐπιμελῶς ἀφήρσαν τὸν χόρτον κατεβίβασαν ἐν αὐτῷ τὸ φέρετρον· προσχώσαντες δὲ τὸν λάκκον, μετεκόμισαν μακρὰν τὸ περιττὸν χῶμα, καὶ ἐπανεθέσαν τὸν χόρτον, ἵνα μὴ φανῇ ἵχνος τῆς ἐργασίας τῶν αὐτῶν μόνοι κατεῖχον τὸ μυσικὸν τοῦ χώρου καὶ μετ' αὐτῶν συναπωλέσθη. Μετὰ καιρὸν ὁ Κάρολος Β'. διέταξε ν' ἀνακομισθῇ μετὰ πομπῆς τὸ λείψανον τοῦ Καρόλου Α', ἐν τῷ

ναῷ τοῦ Βεστμινστερ, ἔνθα προϋτίθετο ν' ἀνεγείρη τύμβον· ἵνα δὲ μετὰ τοῦ ἀγνισμοῦ τούτου συντελεσθῇ καὶ ἡ ἐκδίκησις διέταξε νὰ ἐξορυχθῇ τὸ σῶμα τοῦ Κρόμβελ, καὶ συρόμενον ἐπὶ ταρσοῦ νὰ κρεμασθῇ ἀτίμως ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ δημίου. Μετὰ πολλὰς δὲ ἐρεῦνας ἐν τῷ ναῷ τοῦ Βίνδσορ δὲν ἀνεῦρον τὸ πτῶμα τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ τὸ τοῦ προστάτου εὐκόλως εὑρέθη καὶ ἡ ἡμέρα τῆς ἐκτελέσεως ἤγγικεν. Ἄμα εὑρέθη καὶ ἐβλήθη εἰς τὴν κρεμάθραν παρετηρήθη ὅτι ἡ κεφαλὴ ἦτον ἀποκεχωρισμένη τοῦ κορμοῦ, δι' οὗ διὰ συρμάτων συνεδέετο· φρίκη κατέλαβε πάντας μαθόντας ὅτι τὸ πτῶμα τὸ ὑποστάν τὴν καταδίκην ἐνόχου ἦτον τὸ τοῦ Καρόλου Α'. Τὰ χρονικὰ τῆς ἐποχῆς ἀναφέρουσιν ὅτι ὁ Βαρκστεὰδ ἐκπληρῶν τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Κρόμβελ, ἔθεσε τὸ λείψανον τοῦ βασιλέως εἰς τὸ δι' αὐτὸν προσδιωρισμένον φέρετρον· τὸ παράδοξον τοῦτο συμβεβηκὸς ὡς σπουδαῖον ἀναφέρεται ὑπὸ πολλῶν ἱστορικῶν, ἂν καὶ τινες μεγάλως διαφωνῶσι περὶ τοῦ ἀξιόπιστου. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἐξετάζων τὸ ζήτημα τοῦτο μεταγενέστερός τις συγγραφεὺς καὶ λαμβάνων ὡς θέμα τὴν παράδοξον αὐτὴν πάλιν τῶν δυνεκρῶν, εὔρεν ἀντικείμενον συγγράμματος περιέργου καὶ πλήρους ζωηροῦ ἐνδιαφέροντος. Ὅπως ποτ' ἂν ἦ τὸ γεγονός τοῦτο, ὅπερ πολλοὶ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς περιέβαλον διὰ τῆς γοητείας καὶ παραδοξολογίας, ἐκρίναμεν ἄξιον διηγήσεως.

Ὁ Κρόμβελ ἦτον μετρίου ἀναστήματος· ἡ φυσιογνωμία του βαθέως διατετυπωμένη, ἦτον ἄχαρις, ἡ φωνὴ του ὀξεῖα καὶ θορυβώδης, ὁ δὲ λόγος του ἔντονος, ἐνεργητικὸς, ἀλλὰ χυδαῖος, ἀκαλλιέργητος, βεβιασμένος καὶ διακεκομμένος· ἡ μεγάλη του δεξιότης συνίστατο εἰς ἐντελῆ τινα γνῶσιν τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, εἰς τὴν ὀξυδερκειάν του, τὴν ἀπίστευτον τόλμην τοῦ συλλαμβάνειν σχέδιόν τι καὶ τὴν ἀκλόνητον ἀπόφασιν τοῦ ἐκτελεῖν ἀμετατρέπτως ὅ,τι ἐσκέπτετο. Τὰ μεγάλα δὲ ταῦτα προτερήματά του, ἅτινα ἐξηγοῦσι τὴν καταπληκτικὴν του τύχην, ἔδωκαν τὸ ἐνδοσιμον εἰς τὸν Βολταῖρον νὰ ἀποφανθῇ περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἐγίνωσκεν ὑπὸ τὰς ἰδιότητάς μεγάλου βασιλέως νὰ καλύπτῃ τὰ ἀνοσιουργήματα τυράννου.

Π. Ι. Α.